

Sv. Martin, biskup, u slovenskim crkvenim pjesmama

Dr. Štefan A. Ferenčak, SDB

U dvorcu u Slovenskoj Bistrici u Slovenskoj Štajerskoj, od 11. do 13. listopada 2007. održavao se europski znanstveno-istraživački simpozij o sv. Martinu pod naslovom *Slovenija i zemlje Srednje Europe na Martinovu životnom putu*.

Među 20 predavača iz Austrije, Italije, Francuske, Mađarske i Slovenije, s prilično šarenom tematikom, predavala su i četiri znanstvenika iz Hrvatske:

- dr. Antonija Zaradija Kiš (Institut za etnologiju i folkloristiku Zagreb): *Važnost imena »Ilirik« u duhovnom razvoju svetog Martina;*
- mr. Trpimir Vedriš (Sveučilište u Zagrebu): *Čašćenje svetog Marina u kasnoantičkoj i ranosrednjovjekovnoj Dalmaciji (5. – 11. st.), arheološki i hagiografski dokazi;*
- mr. Hrvoje Gračanin (Sveučilište u Zagrebu): *Rimska Južna Panonija u vremenu svetog Martina Tourskog;*
- dr. Bruna Kuntić-Makvić (Sveučilište u Zagrebu): *Konac primirja: Martin Tourski i uništavanje poganskih hramova.*

Među predavačima iz Slovenije bio je teolog i muzikolog Štefan A. Ferenčak. Obradio je temu *Lik sv. Martina iz Toursa u slovenskim crkvenim pjesmama*.

U Sloveniji slave sv. Martina i dokažu njegovo štovanje i obljubljenost među slovenskim narodom 82 njemu posvećena svetišta: 43 župne crkve (od kojih je jedna katedralna i jedna privatna kapela), 37 filijalnih crkava i dvije kapele. Po zaštitniku sv. Martinu u Sloveniji imenovano je 18 krajeva. Prema podacima Statističkog ureda Slovenije bilo je krajem 2006. godine 7 918 (0,8 %) Slovenki i 9 703 (1,0 %) Slovenaca koji su nosili njegovo ime. Brojne ženske inačice imena Martin nalaze se na 27., a ništa manje brojne muške na 22. mjestu svih osobnih imena u Sloveniji.

1. Tekstovi pjesama

O štovanju i obljubljenosti sv. Martina među slovenskim katolicima ne govore samo njemu posvećena svetišta i crkve, imena krajeva i osoba, nego i pjesme njemu u čast. Ponajviše iz istraživanja u njemu posvećenim

ŠTEFAN A. FERENČAK, magistar teologije i doktor muzikologije, habilitirani je docent za crkvenu glazbu i liturgijsko pjevanje na Teološkom fakultetu u Ljubljani i Mariboru. Osim pedagoškog rada na Teološkom fakultetu u Biskupijskoj školi za orgulje u Mariboru (voditelj) ponajprije istražuje crkvenu glazbu, crkvene pjesme, crkvene glazbenike i organologiju. Član je predsjedništva Međunarodnog udruženja za himnologiju (IAH).

župama dobio sam devet izvornih pjesničkih tekstova na slovenskom (ubrojivši i one u prekmurskom dijalektu) sa 17 napjeva, i još jedan tekst na talijanskom jeziku iz primorskog dvojezičnog kraja Sečovlje (*Sicciole*) s dva napjeva u čast sv. Martinu. Ukupno dakle 10 pjesničkih tekstova i 19 napjeva.

Osim ovih imamo još veliki broj priređenih pjesama, *de communi*, koje o blagdanu sv. Martina pjevaju naši crkveni zborovi i puk te su uz izmjenu imena upotrebljive i za ostale svece i zaštitnike. Posljednje dakako nisu u tom broju.

Daleko najljepši i najpotpuniji lik sv. Martina predstavlja dosad najstarija poznata i najraširenija pjesma iz sredine, koju je ispjevao svećenik, cr-

kveni pjesnik i skladatelj Blaž Potočnik (1799 – 1872) iz prve polovine 19. stoljeća. Taj njegov izvorni tekst s pet kitica/strofa objavljen je samo u njegovoj pjesmarici *Svete pesmi*.¹ Tekst je bio višeput prerađivan i skraćivan. Tako su recimo u Foersterevoj *Ceciliji II*² iz godine 1884. otisnute samo dvije strofe: 1. jezično neznatno promijenjena te druga polovica 4. i prva polovica 5. kitice, koje sačinjavaju 2. kiticu. Drugo izdanje *Cecilije II*³ iz 1902. godine donosi četiri kitice: prve tri jezično su popravljene, dok je 4. kitica složenica kao u prvom izdanju. Tekst od četiri kitice ove pjesme nalazimo i u osmom izdanju *Veneca*.⁴

Među prerađivača Potočnikovih stihova možemo ubrojiti i pjesmu s dvije kitice nepoznatog autora. Unatoč tome što pjesma drugačije započinje, gotovo

je nemoguće ne primijetiti sadržajnu sličnost 1. kitice s 3. te 2. kitice s 2. i 4. kiticom Potočnikove pjesme. Tekst je uglazbio Vinko Vodopivec (ili je pak te riječi ispod njegova napjeva potpisao nepoznati priređivač). Potočnikova pjesma bila je prevedena također u prekmurski dijalekt (*prekmurščina*). Otisnuta je u Pusztaijevoj pjesmarici *Cerkvene peszmi*⁵ iz godine 1893. Priлично slobodno su prepjevane 1., 2., 4. i 5. kitica; 3. kitica Potočnikova izvornika pak je ispuštena.

Na tom mjestu želim spomenuti još dvije Martinove pjesme na prekmurskom. Jedna je objavljena kao prva Martinova u već spomenutoj Pusztaijevoj pjesmarici *Cerkvene peszmi*,⁶ a drugu sam našao u vjerskom mjesečniku *Marijin list*.⁷

Izvorni tekst s pet kitica Blaža Potočnika u pjesmarici SVETE PESMI iz godine 1859. glasi:

Glejte svetiga Martina!

Vsim kristjanam zgled daje,
Že otročjih let mladina
Čednosti sercé odpre.
Rojen v vražjih ver slepoti,
Vlečen k grešnih del tamoti,
Mlad malike zapusti,
Vere v Jezusa se uči.

V vojski mlad cesarja služi,
Serčen, vsmiljen in krotak,
Se s hudobnimi ne druži,
Zvest je Jezusu vojšak.
Revnim vsim želi postreči,
Nazga reveža obleči
Svojga plajša pol mu da;
V njem ogerne Jezusa.

Sam`mu Jezusu služiti
Zapusti vojaški stan,
Se obilno posvetiti
Gre v samoto v duhu zbran.
Tam začne ojstro življenje,
In za grehe pokorjenje.
V dobrih delih bogatí,
S čudeži povsod sloví.

V škofjo službo je postavljen
Zgled vsih čednost vernim bil,
Vsim služiti je pripravljen,
Vsmiljenje, krotkost učil,
Ljubil Jezusa ovčice,
Pasel jih z jedjo resnice,
Že del dati jim sercé,
Molil vmirajoč za njé.

Zdaj pri Jezusu kraljuje,
Prosi tam zvesto za nas;
V milost božjo nas zročuje,
Sosebno na zadnji čas;
De bi se serčno vojskvali,
Jezusu zvesti ostali,
In z njegovo pomočjo
Tam dosegli svet` nebo.

Osim Potočnikova imamo još druge tekstove crkvenih pjesama u čast sv. Martinu biskupu.

Izvornu Martinovu pjesmu s tri kitice nepoznatog pjesnika pjevaju u župi

Šmartno v Rožni dolini kod Celja. Nešto posebno i neobično ne predstavlja pjesma nego izbor elegija, slavljeničkih usklika na čast sv. Martinu po litanijskom uzorku, koje je uglazbio Franc

Kimovec. Najvjerojatnije je njegov izbor tih elegija.

Iz godine 1991. imamo dva pjesnička teksta u čast sv. Martinu: dvostrofni ispjevao je i uglazbio poznati slovenski

kantautor duhovnih popularnih pjesama, svećenik Franc Juvan, peterostrofni ispevao je Franc Kolenc.

Najmlađa pjesma u čast sv. Martinu je iz godine 2000.: autorica tih 10 stihova s napjevom je Katja Gruber. Predočenje pjesničkih tekstova u čast sv.

Martinu u Sloveniji ne bi bilo potpuno ako ne bih spomenuo i Martinovu pjesmu na talijanskome jeziku, a koja je nastala na slovenskom tlu. Spjev od tri stiha složio je G[uido] Bortuzzo (župnik u Sečovlju do 1950.), *Santo Martino, nostro Protettore*, a dvojica sklada-

telja dodali su melodije. Za zaključak sadržajnog dijela tekstova, u skladu s naslovom teksta, još kraća usporedba najvažnijih podataka o Martinovu svetačkom liku u hagiografijama⁸ i u crkvenim pjesmama.⁹

HAGIOGRAFIJE

- Rođen je krajem 316. ili na početku 317. u Panoniji, Sabaria/Szombathely/; **roditelji pogani**, otac vojnik.
- S 11/12 godina seli se s roditeljima u Ticino (kod grada Pavije); dolazi u dodir s kršćanstvom.
- Kao 15-godišnjaka otac ga prijavljuje u **vojsku, u konjaništvo; uskoro postaje časnik**.
- Premješten je u Amiens (Galija, Francuska); stražar je grada i okolice.
- **Kršten** je godine 334. (Dolenc, Wimmer), »vjerojatno oko Uskrsa 339.« (F. V.).
- **Susreće se sa siromahom** (Dolenc, 334. godine), kojemu daruje polovicu svojeg plašta; u noći doživi viđenje Isusa, ogrnuta s njegovim plaštem.
- 341. **ostavlja vojnički stan i odlazi u samoću**; susreće se sa sv. Hilarijem, biskupom u Poitiersu; oko 355. vraća se u Panoniju; samoća u blizini Milana; otočić Gallinaria kod Genove.
- Oko 360. posjet sv. Hilarija; odlazak u samoću (Marmoutier), gdje mu se pridruže sumišljenici; sv. Hilarij posveti ga za đakona; čudesa.
- 371. smrt sv. Liborija, biskupa u Toursu.
- Martin postaje protiv svoje volje **biskup u Toursu** u 55. godini; kao biskup živi pustinjački i pokornički (spava na голу tlu...); štiti pravice siromaha i prognanika; brojna čudesa.
- 397. putuje u **Candes da pomiri subraću**; umire 8. studenog 397., u 81. godini; sahranjen je 11. studenog u Toursu;
- Zaštitnik: francuskih kraljeva, vojnika, konjanika, kovača, tkalaca, krojača...

PJESME

- *V Szombathely váraši, v vogrskom orsági* (III: 5/1).
- *Rojen v vražjih ver slepoti* (I: 1/5).
- *V veri pogánskoj rodjeni* (I/3: 1/5).
- *Mlad malike zapusti, Vere v Jezusa se uči* (I: 1/7–8).
- *Se za vero zgodaj vname sveti Martin, mlad vojak* (II: 1/1–2).
- *V osemnájstom leti on se je okrsto, Pod Kristoš Jezoša zastavo je stopo* (III: 3/ 1–2).
- *S pogani se razdružil, prestopil h Kristusu* (IV: 2/1–2).
- *Odsekal je za reveža od plašča pol si svojega, z njim Jezusa ogrnil samega* (IV: 2/5–8).
- *Beraču pol si plašča dal, da v mrazu ne bi zmrzoval* (VI: 3/1–2).
- *Ti z revežem delil si plašč, Nauči tega tudi nas* (VII: 1/3–4).
- *Che rivestisti il nudo poverello tagliando...* (X: 1/2–3).
- *Zapusti vojaški stan, Gre v samoto v duhu zbran* (I: 3/2 in 4).
- *Bogu služiti gre v samoto, božjo tam častit dobroto* (II: 1/5–6).
- *Kak püspek je Bógi szlüzso, Milosztiven bio vszigdár* (I/3: 3/3–4).
- *In ko slednjič škof postane, zvesto pase ovce vdane* (II: 2/5–6).
- *Vescovo e padre* (X: 3/2).
- *Nebeškega Očeta se volji prepusti, še čreda je oteta, rad zemljo zapusti* (IV: 3/1–4).
- *Vescovo e Padre la fatica ancora non ricasasti* (X: 3/2–3).
- *Varuh milostljivi, prosi za nas* (V: 2/3).
- *Varuh mladosti, prosi za nas* (V: 3/2).
- *Pripravljaj duše si za raj, tako se trudi tudi zdaj* (VI: 5/1–2).

Usporedba temeljnih podataka iz života i djelovanja sv. Martina iz Toursa, što nam ih nude slovenske crkvene pjesme u čast tomu svecu, s onima koji su zapisani u njegovim hagiografijama, pokazuje iznenađujući i neočekivano visok stupanj međusobnog podudaranja.

2. Uglazbljeni pjesnički tekstovi

U prvom dijelu doznali smo, da imamo deset dosad poznatih izvornih, baš u čast sv. Martinu spjevanih tekstova: devet na slovenskome i jedan na talijanskome jeziku. Što se tiče melodija, još smo bogatiji: ne samo da svaka od ovih devet pjesama ima svoju melo-

diju, nego i najstarija, najpotpunija i najraširenija, pjesnika Blaža Potočnika, ima zajedno sa prepjevanim stihovima u dvije strofe čak devet napjeva poznatih i manje poznatih slovenskih skladatelja.

A i talijanski stihovi imaju dva napjeva, dvaju skladatelja.

U tablici tim pojedinim tekstovima, koliko mi je dosada uspjelo doznati, navodim ponajprije skladatelja, zatim glazbeni stavak, odnosno aranžman, a onda još i mjesto, gdje je skladba objavljena i označujem gdje bi se skladba mogla dobiti.

POČETAK	PJESNIK	SKLADATELJ
I. <i>Glejte svetega Martina</i>	Blaž Potočnik	1. Gregor Rihar, 4-gl. mješoviti zbor; <i>Vishe sa švete pešmi. Druge bukvice od Bl. Potoznika zhveteroglažno postavljene od Gr. Riharja</i> . V Ljubljani. Kamnotif pri Egerji [1845.], ¹⁰ str. 60. 2. p. Angelik Hribar, 4-gl. mješoviti zbor; Anton Foerster, <i>Cecilija II del. Družba sv. Mohora v Celovcu</i> , 1884., br. 244. 3. Fran Gerbič, 4-gl. mješoviti zbor; kompjuterski zapis; pjesmu pjevaju u župi Šmartno pri Slovenj Gradcu. 4. Matija Tomc, 4-gl. mješoviti zbor; kompjuterski zapis; pjesmu pjevaju na Bledu i drugdje. 5. Breda Šček, 4-gl. mješoviti zbor; <i>Sv. Andrej</i> . 23 svetniških pesmi... Loče, 1938. 6. Mavricij Bergant, 4-gl. mješoviti zbor; rukopis, 18. 10. 1950.; pjesmu pjevaju u župi Moravče. 7. Jožef Györek, 2-gl.; rukopis; pjesmu pjevaju u župi Kobilje. 8. Ivan Ridl st. (?); 4-gl. mješoviti zbor; rukopis, 5. 11. 1950.; autorstvo nije sigurno; pjesmu pjevaju u župi Libeliče.
II. <i>Se za vero zgodaj vname</i>	Blaž Potočnik (skraćeno i prerađeno)	Vinko Vodopivec, 4-gl. mješoviti zbor; rukopis, 31. II. 1952.; pjesmu pjevaju u župi Grgar.
III. <i>Velike milošče gospod Bog Nebeski</i>	nepoznat	nepoznat; napjev s harmonizacijom po sluhu u notnom svesku Štefana Lejko.
IV. <i>Oj pevci, proslavimo</i>	nepoznat	nepoznat; 4-gl. mješoviti zbor; rukopis; pjesmu pjevaju u župi Šmartno v Rožni dolini.
V. <i>Sveti Martin, prosi za nas</i>	Franc Kimovec (?)	Franc Kimovec, 4-gl. mješoviti zbor; rukopis; župa Šmartno pod Šmarno goro.
VI. <i>Pri Bogu svet' Martin živi</i>	Franc Kolenc	Jože Trošt; 4-gl. mješoviti zbor; rukopis; pjesmu pjevaju u župi Ig / Ljubljana.
VII. <i>Sveti Martin, častimo te</i>	Franc Juvan	Franc Juvan, 4-gl. mješoviti i 2-gl. omladinski zbor; rukopis; pjesmu pjevaju u župi Ljubljana – Šmartno ob Savi i drugdje.
VIII. <i>Danes je res prav poseben dan</i>	Katja Gruber	Katja Gruber, 2-gl. dječji zbor s pratnjom; kompjuterski zapis; pjesmu pjevaju u župi sv. Martina u Velenju i drugdje.
IX. <i>Oh svčeti Martin! K tebi mi</i>	nepoznat	nepoznat; 1-gl. napjev u rukopisnoj pjesmarici: József Pusztai, <i>Dallamkönyve...</i>
X. <i>Santo Martino, nostro Protettore</i>	Guido Bortuzzo.	G. Ballig, 2-gl. s pratnjom; rukopis. D. B. Pietrobono, 1-gl. s pratnjom; rukopis; pjesmu pjevaju u župi Sečovelje.

60.

Šveti Martin.

Andante.

f *pu* *f*
 Glejte svetiga Mar-ti-na! V im kríštjanam sgled daje, She o,,

f *pu*
 trozhjih let mla-di-na Zhedno-sti serzé od-pre. Ro-jen

pu *f*
 v vrashjih ver sle-po-ti, Vlezhen k greshnih delta-moti, Mlad ma,,

ff
 li-ke sa-pu-sti, Ve-re v Jesu-sa seú-zhi.

Najstarija dosad poznata pjesma u čast sv. Martinu, objavljena u Gregor Rihar, *Više sa švete pešmi. Druge buk-vize od Bl. Potozhnika zhveteroglasno postavljene od Gr. Riharja*. V Ljubljani. Kamnotis pri Egerji [1845.], str. 60.

Corollarium/Zulage/Dodatak

Samo od sebe nameće se pitanje kako je s crkvenim pjesmama u čast sv. Martinu u Hrvatskoj. I tu je sv. Martin, biskup iz Toursa, ne samo poznat nego i obožavan, što potvrđuju brojna svetišta njemu u čast, zatim imena krajeva te osobna i porodična imena.

Moram priznati da sam za vrijeme potrage za Martinovim crkvenim pjesmama, prelistavajući pjesmarice i molitvenike, već počeo gubiti svaku nadu da ću što god naći. Da nema nijedne Martinove pjesme recimo u pjesmarici *Virgini Matri* (1921.), u molitvenicima *Biserje sv. Ante* (2003.), *Serafsko cvijeće* (1997.) itd., razumijem. A da je nema u poznatim i raširenim pjesmaricama i molitvenicima kao npr. *Magnifikat* (1931., s 31 pjesmom u pogl. IX. »Svecima«), *Hrvatski crkveni kantual* (1934.), *Kruh nebeski* (1909. – 2005.), *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* (1983. i 2003.) itd., iznenadilo me.

No unatoč tome nisam odustao. Nije bilo uzalud. Našao sam tri različite pjesme u čast sv. Martinu; po jednu u reprezentativnom izdanju zbirke *Kajkavske popijevke Cithare octochorde* (1998.), u gradišćanskom molitvenicima *Vera, ufanje, ljubav*¹ Antona Grubicha (1935.) i *Kruh nebeski*¹ (1976.) te u *Molitveniku* za katolike u oružanim snagama² (2000.).

Najljepši i najpotpuniji lik sv. Martina ispjevan je u kajkavskoj pjesmi iz *Cithare octochorde*, br. 233, str. 253.

- 1 *Kruh nebeski*, molitvenik za hrvatski narod Gradišća, Biskupski ordinarijat u Željenu, Herder Beč, 1976., br. 290, str. 686 – 687.
- 2 *Molitvenik* za katolike u oružanim snagama i redarstvenim službama Republike Hrvatske. Vojni ordinarijat u RH, III. dopunjeno izdanje, Zagreb, 2000., br. 106, str. 257.

Pjesma bez napjeva ima 12 strofa.

Z poganskoga plemena ... porođen vu varašu Sambotelu (1 = 1. strofa).

... osamnadeste let bil star, okersti se (2).

[Čuvar]... *Ambianskoga varaša, vide kolduša gologa, s mečem ražeč svoj plašč dava* (3).

V prvoj noći dojde taki, Jezus s plaščem odeveni (4).

Zatim i tri mertve ljudi, z groba čudno van izbudi (5).

Umirućeg Martina mole braća: *Ah komu nas dragi otec ... ostavljaš?* (7).

Molitva umirućeg: *Ako sem jošče potreben ljuctvu tvome o Gospone ... budi poleg volje tvoje* (9).

Tak moleči be opazil, vruga zpekla stoječega, koga svetem križem pregna (10).

Po smrti ga zanesoš koruši *Angelski v nebo* (11).

I gradišćanski »molitvenik s jačkami« Antona Grubicha, *Vera, ufanje, ljubav* (1935) sadrži u devet strofa dosta potpunu i lijepu predodžbu sv. Martina.

Vojak Martin ... nastal kršćan (1/3,4 = strofa/stih-ovi).

U zimi ... uz put sidi pol gol prosjak (2/1,3).

Jedan konjanik ... jaše van (3/1,2).

Martin ... spukne meč ... Razdilja šnjim čerljeni plašt: »Pokrij se šnjim.« (5/1-4).

Va sladkom snu ... Sam Jezuš, on stoji pred njim, pokert s plaščem odriženim (7/1,3,4).

... Martin ostavi meč ... vojuje se za Božji raj (9/1,3).

I gradišćanski *Kruh nebeski*, molitvenik za hrvatski narod Gradišća.

Pjesma u *Molitveniku* za katolike u oružanim snagama tipičan je primjer *de communi* popijevke. Pjesma s četiri kitice je bez svake konkretnosti iz života sv. Martina, biskupa.

Pobožan, mudari i darežljiv bješe, život mu trijezan, ponizan, bez ljage (2/1,2).

Na grob mu hite bolesnici mnogi (3/1).

Da ostalih općenitosti ne nabrajam.

Sve to se može reći o mnogim svecima i sveticama, samo se prva i pretposljednja riječ Martin izmijeni drugim imenom.

U riznici hrvatskih crkvenih popijevki u čast sv. Martinu, biskupu u Toursu, dosad sam našao tri teksta. Napose iz dvaju, jedan je *de communi*, možemo dobiti dosta istinitih, za sv. Martina specifičnih životnih i svetačkih podataka. No da je bio biskup, ne spominje se ni u jednoj. ■

BILJEŠKE

- 1 Blaž Potočnik, *Svete pesmi. Popravljene, pomnožene, ene bukvice iz dvojih, četertiga natisa*, J. Giontini, Ljubljana, 1859., str. 178 – 179.
- 2 Anton Foerster, *Cecilija*, II dio, Družba sv. Mohora v Celovcu, 1884., br. 244.
- 3 Anton Foerster, *Cecilija*, II dio, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1902., br. 95.
- 4 [Lavrencij Herg], *Venec svetih pesmi za bogoljubne kristjane. Osmi pomnoženi natis* (581 i 1 000 brojeva pjesama), Maribor, 1907., br. 485.
- 5 József Pusztai, *Krscsánszko katholicárszke CERKVENE PESZMI*, Drüstvo szvetoga Stevana, Budapest, 1893., br. 461, str. 578 – 579.
- 6 József Pusztai, *Krscsánszko katholicárszke CERKVENE PESZMI*, Drüstvo szvetoga Stevana, Budapest, 1893., br. 460, str. 578.
- 7 *Marijin list*, X. god., br. 11 / 1914., na drugi strani ovitka. Pri naslovu *Od sv. Martina* je napomena: »Ta pesem je najdena v ednom stárom, brezimnom rokopisi.«
- 8 Jožef Dolenc, »Sv. Martin iz Toursa«, u *Letu svetnikov*, 4. sv. MD Celje, 2000., str. 323 – 329; Otto Wimmer i Hartmann Melzer, *Martinus, Bisch. von Tours*, Hl. (»Wundertäter von Tours«), u *Lexikon der Namen und Heiligen*. Tyrolia-Verlag Innsbruck – Wien, 1984., str. 566 sl.; F. V. [= Franc Walland], *Sv. Martin. Knjižice*, god. V., 1. nov. 1939., br. 143.
- 9 Kratice: I = B. Potočnik, *Svete pesmi*; I/3 = B. Potočnik – J. Pusztai, br. 461; II = B. Po-

točnik – N. N. (V. Vodopivec); III = *Marijin list*; IV = Šmartno v Rožni dolini; V = F. Kimovec; VI = F. Kolenc; VII = F. Juvan; X = G. Bortuzzo; kratica III: 5/1 znači, da se radi o pjesmi iz *Marijina lista*, 5. kitica, 1. strofa.

10 Prim.: Edo Škulj, *Leksikon cerkvenih glasbenikov*, Družina, Ljubljana, 2005., str. 296.

SAŽETAK

O devet slovenskih crkvenih pjesničkih tekstova i jednom na talijanskome, a koji je nastao na slovenskom tlu, u župi Šečovlje/Sicciole, unatoč pjesničkim ukrasima možemo ustvrditi, da iz njih kao cjeline, dobivamo dosta potpun i stvaran životni i svetački lik sv. Martina, biskupa u Toursu. Taj lik još dodatno resi i uljepšava te ga čini još privlačnijim 19 pjevanih melodija i harmonija.

Uzmemo li pak ove pjesme svaku za sebe, onda je spoznatljivost i potpunost Martina lika različita. Najljepša i najpotpunija je u peterostrofnom tekstu Blaža Potočnika, koga je uglazbilo devet skladatelja, ubrojivši i prerađeni tekst: Gregor Rihar, o. Angelik Hribar, Fran Gerbič, Breda Šček, Matija Tomc, Mavricij Bergant, Jožef Györek, Ivan Ridl stariji i još Vinko Vodopivec.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Gestalt des hl. Martin, Bischof von Tours, in den slowenischen Kirchenliedern

Von der Verehrung und Beliebtheit des hl. Martin im slowenischen Volk zeugen 82 ihm geweihte Heiligtümer: 43 Pfarr- (darunter 1 Vikariat und 1 Kuratie), 37 Filialkirchen und zwei Kapellen. Als Schutzpatron haben 18 Ortschaften in Slowenien den heiligen Martin gewählt. Nach den Daten des Statistischen Amtes trugen Ende des Jahres 2006 in Slowenien 7.918 (0,8%) Sloweninnen und 9.703 (1,0%) Slowenen seinen Namen. Nach der Häufigkeit nehmen die weiblichen Formen des Namens Martin (mit allen Varianten, z. B.: Martina, Tinca, Tina, Tinka, Davorina ...) den 27., die männlichen Namen samt Varianten den 22. Platz ein. Nicht nur Heiligtümer, Orts- und Personennamen bezeugen seine Verehrung der Katholiken in Slowenien, sondern auch Lieder und Gesänge. Vorwiegend aus Befragungen, in den dem heiligen Martin geweihten Pfarren, wurden 9 Gedichte mit 17 Weisen in slowenischer Sprache gefunden (einschließlich solche im Prekmurje – Dialekt), die ursprünglich dem hl. Martin gewidmet waren. Dazu gibt es in der Pfarre Sečovlje/Sicciole noch einen Text in italienischer Sprache mit zwei Weisen zu Ehren des hl. Martin. Insgesamt gibt es also 10 Liedtexte und 19 Weisen.

Zahlreiche *de communi* Lieder wurden nicht berücksichtigt, also jene, die bloß durch eine Namensänderung angepasst wurden und zu Martini von slowenischen Kirchenchören und Gemeinden gesungen werden.

Aus der Vielfalt dieser zehn poetischen Texte, trotz mehrerer ‚epiteta ornantia‘, bekommen wir eine ziemlich vollkommene und realistische Lebens- und Heiligengestalt des heiligen Martin, des Bischofs von Tours. Diese seine Gestalt wird durch 19 Melodien und Harmonien noch zusätzlich verziert und verschönert. Nimmt man jedoch nur einzelne Gedichte in Betracht, so wird der Erkennungsgrad und die Vollkommenheit von der Gestalt des hl. Martin recht unterschiedlich.

Die weitaus schönste und ziemlich vollständige Darstellung des hl. Martin enthält der bis jetzt älteste und am weitesten verbreitete, fünfstrophige Liedtext von Blaž Potočnik (1799 – 1872; Priester, Kirchenlied- und Tondichter) aus dem Ende der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Sein Text, einschließlich der verkürzten und bearbeiteten Variante, wurde von neun Komponisten vertont.

Bis jetzt konnte ich drei Kirchenlieder in der kroatischen Sprache zu Ehren des Hl. Martin, des Bischofs von Tours, ausfindig machen. Insbesondere in zwei von ihnen, das dritte ist ein eher »de communi« Gedicht, finden wir viele, für diesen Heiligen charakteristische Daten für seine unverwechselbare Lebens- und Heiligengestalt.

